

Nr 448

Av herr **Hermansson m. fl.**, om utredning rörande försäkringsväsendet.

(Lika lydande med motion nr 380 i Första kammaren)

Koncentrationsprocessen inom det privata försäkringsväsendet har under de senaste åren fortgått i utomordentligt snabbt tempo. Hela antalet svenska försäkringsbolag uppgår visserligen till över 1 000, men en helt övervägande del av försäkringsverksamheten är koncentrerad till ett fåtal koncerner och storbolag. Enligt försäkringsinspektionens senaste berättelse, avlämnad i juni 1963, svarade de 20 i fråga om premieinkomsten 1960 största enheterna för inte mindre än 94,5 procent av alla svenska bolags premieinkomst i direkt försäkring i Sverige. De 20 koncerner och bolag, som redovisade de största beloppen i förvaltade tillgångar, omhändertade 96,9 procent av samtliga bolags tillgångar.

Koncentrationen till de allra största enheterna är mycket stark. Sålunda hade de fem i fråga om premieinkomst största försäkringskoncernerna och -bolagen (Skandiakoncernen, Städernas-Svenska Liv-Hansa, Folksam, Trygg-Fylgia koncernen, SPP) över 70 procent av alla premieinkomsterna. Och de fem största räknat efter de förvaltade tillgångarna (SPP, Skandia-koncernen, Städernas-Svenska Liv-Hansa, Framtiden, Trygg-Fylgia koncernen) omhändertade över 80 procent av samtliga bolags tillgångar.

Genom försäljningen under 1963 av Thulekoncernen till Skandiagruppen ökade ytterligare denna grupps dominans inom försäkringsvärlden. Enligt försäkringsinspektionens uppgifter har den nya jättekoncernen över 30 procent av samtliga bolags premieinkomst.

Det handlar emellertid inte endast om en koncentration inom själva försäkringsväsendet. Genom de intima förbindelserna mellan vissa försäkringskoncerner samt de stora affärsbankerna och andra finansgrupper har utvecklingen inom försäkringsvärlden blivit ett led i den allmänna koncentration och centralisation av kapitalet, som lett till uppkomsten av en mäktig storfinans.

Som motiv för koncentrationen inom försäkringsväsendet har anförts möjligheten att härigenom rationalisera och förbilliga verksamheten. Det skall inte bestridas att stordrift här liksom på andra områden kan ge möjlighet till kostnadssänkningar. Det förefaller emellertid oklart om dessa

möjligheter verkligen utnyttjas. Koncentrationen innebär emellertid samtidigt att en utomordentligt stor ekonomisk makt samlas i händerna på ett fåtal. Riskerna för missbruk är stora.

Inom försäkringsväsendet finns företeelser som från olika håll karakteriserats såsom osunda. I en under fjolåret utgiven skrift Nytt läge framförde sålunda chefen för Folksam direktör Seved Apelqvist skarp kritik mot vissa förhållanden. Han påtalade bl. a. missförhållandet med de s. k. flerårsavtalen, den osunda kombinationen av lån och försäkring samt förekomsten av otillbörlig inblandning i de försäkrades rätt att bestämma var deras försäkringar skall placeras.

Dir. Apelqvist diskuterade även olika åtgärder för att säkra försäkringstagarna ett större inflytande. Hans uppskattning av de åtgärder som ditills vidtagits i detta avseende var emellertid inte särskilt stor: »Under de år regeringen utsett en representant för försäkringstagarna i försäkringsaktiebolagens styrelser har vi i Folksam inte i något sammanhang upptäckt någon positiv effekt av detta arrangemang.»

Såväl den tilltagande koncentrationen som de kritiserade företeelserna inom försäkringsväsendet borde föranleda nya överväganden om försäkringsväsendets organisation. Det är utomordentligt stora belopp som de stora försäkringskoncernerna, d. v. s. i realiteten till avgörande del den svenska storfinansen, behärskar. Samhället har visserligen inskridit med viss lagstiftning och vissa regler för försäkringsbolagens kapitalplaceringar, men detta har inte ändrat det förhållandet att makten över dessa stora tillgångar fortfarande ligger hos bestämda minoritetsintressen i det svenska samhället. Ett ökat inflytande för försäkringstagarna och för samhället över de stora försäkringsfonderna är ett viktigt led i kampen för demokratiens utveckling och fördjupande.

Frågan är om detta i längden kan genomföras på annat sätt än genom ett direkt samhällsövertagande av de stora försäkringskoncernernas verksamhet. Därigenom skulle också försäkringsverksamheten kunna ytterligare rationaliseras och en förnuftig organisationsform vinnas. Stora belopp skulle kunna sparas om försäkringsskyddet kunde ordnas på icke-kommersiell basis och utan hänsynstagande till storfinansens intressen.

En av de största försäkringskoncernerna, Folksam, är kooperativ. Vi ställer inte krav om förstatligande av denna. En sund konkurrens mellan olika former av allmännyttiga — statliga och kooperativa — företag torde väl gå att förena med en rationell organisation av näringslivet.

Med hänvisning till det ovan anförda föreslås,

att riksdagen i skrivelse till regeringen begär utredning om försäkringsväsendets organisation och ställning, eventuellt genom förstatligande av de stora privata försäkringskoncernerna, i syfte att öka försäkringstagarnas och sam-

hällets inflytande över försäkringsverksamheten samt rationalisera och förbilliga dess former.

Stockholm i januari 1964

C.-H. Hermansson

Gunvor Ryding

Henning Nilsson

i Gävle

Hilding Hagberg

Helmer Holmberg

Nr 449

Av herrar Nilsson i Gävle och Hagberg, om åtgärder för fortsatt drift vid Oskarshamns varv.

(Lika lydande med motion nr 375 i Första kammaren)

Stockholm i januari 1964

Henning Nilsson

Hilding Hagberg

i Gävle